

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden nykytila saatavuuden näkökulmasta Pohjois-Savon pienissä kunnissa 2022

Helinä Mustonen

Projektisuunnittelija

Kestävää hyvinvointia Pohjois-Savoon

RRP

Kartoitustyö

- Kohderyhmänä työikäiset, joilla on mielenterveys- tai päihdehäiriöitä tai kohonnut riski sairastua niihin
- 15.8.-31.12.2022 kartoitettiin Pohjois-Savon mielenterveys- ja päihdepalveluita
- Haastateltiin useiden kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia
- Taustatietoa haettiin aiemmin tehdyistä raporteista ja selvityksistä
- Mielenterveys- ja päihdepalveluita käyttäville tai käyttäneille tehtiin kysely ja heidän kanssaan käytiin keskusteluja
- Yhteistyötä tehtiin *Vastaanoton uudet toimintamallit*- osaprojektin kanssa

Palvelut ja palvelupolut

- Kartoituksen pohjalta on kuvattu yleinen pienten paikkakuntien mielenterveys- ja päihdepalvelujen palvelupolku
- Yleisestä palvelupolun kuvauksesta voidaan tarkastella eri tekijöitä, jotka yhdistävät pieniä, noin 2000 asukkaan kuntia
 - Hyvät käytänteet
 - Haasteet
- Jokaisessa kunnassa on erilaiset palvelut ja palvelupolut hyvinvointialueen käynnistyessä
- Palveluiden saavutettavuudessa on suuria eroja Pohjois-Savon alueella
- Palvelupolun pohjalta kuvattu kehittämisen kohteita

Esimerkki mielenterveys- ja päihdepalvelujen palvelupoluista pienellä paikkakunnalla

Asiakkaalla huoli
esim.
jaksamisestaan ja/tai
päihteiden
käytöstään -> Mihin
olla yhteydessä?

Yhteydenotto
puhelimella
(asiakas, läheinen,
muu taho)

Terveystenhuollon
vastaanotto

Sosiaalihuollon
vastaanotto

Mielenterveysneuvola:
Päihdehoitaja,
Psykiatrinen
sairaanhoitaja

Psykologi
Psykiatri
Päihdelääkäri

Jatkohoito

Ehkäisevä
päihdetyö

Haasteita:

- Ei etäpalveluja (vain puh)
- Ei löydy tietoa palveluista
- Ei välttämättä löydy yhteystietoja tai liian työlästä etsiä tietoa
- Liian rajatut yhteydenottoajat
- Asiakkaat eivät hae apua

Haasteita:

- Ei ohjeita tai työkalua tuen/ palvelun tarpeen arvioinnin tekemiseen
- Ei tunnisteta monialaisia asiakkaita
- Ei tunneta palveluita (ja esim. 3.sekt toimintaa) tai niitä ei ole

Hyödyt:

- Työntekijät tunnetaan, asiakkaan helppo luottaa
- Työntekijät tuntee toisensa, vaivaton konsultaatio ja yhteistyö

Haasteita:

- Tukipalvelut puuttuvat
- Asiakkailla pitkät välimatkat, julkisen liikenteen puute
- Pienillä paikkakunnilla liian tuttuja, ei vertaistuellista toimintaa

Haasteita:

- Resurssipula, ei tarpeeksi työntekijöitä, esim. psykologia
- Liian rajatut työskentelyajat, esim. useassa kunnassa kiertävä työntekijä

Haasteita:

- Työ- ja toimintakyvyn arviointi puuttuu
- Työttömänä työkyvyttömiä
- Ei työllistämis- ja kuntoutuspalveluita

Pienten paikkakuntien edut

- Asiakkaalle tutut työntekijät
 - ➔ Luottamus
- Työntekijät tuntevat toisensa
 - ➔ Sujuva yhteistyö
- Palvelut eivät näyttäydy niin sekavina, kuin isommilla paikkakunnilla
 - ➔ Saatavuus ja saavutettavuus toteutuvat paremmin
- Mielenterveys- ja päihdeasiakkaita hoidetaan perustasolla (ei ole välttämättä erikoissairaanhoidon palveluita)

Saatavuus, ohjaus ja neuvonta

- Palveluita ei löydetä (nykytila)
 - Ei tiedetä palveluista
 - Ei löydetä yhteydenottokanavia (puh.)
 - Yhteydenottoajat rajatut
 - Etäpalveluita/ sähköisiä kanavia hyödynnetään vähän

- Yhteinen ohjaus- ja neuvontapalvelu (kehitettävä)
 - Puhelin, chat, chatpotti, fyysinen asiointipiste, liikkuva palvelu
 - Mielensterveys- ja päihdepalveluiden ohjaus ja neuvonta
 - Asiakkaiden tunnistaminen
 - Palvelujärjestelmän tunteminen
 - Ohjaus myös muualle, kuin sote-palveluihin

”Yhden luukun periaate”

Jokaisesta yhteydenotosta
sujuvasti palvelupolulle

Tuen tarpeen arviointi

- Tunnistamiseen ja tuen tarpeen arviointiin ei työkaluja

- Yhtenäiset työkalut ja –menetelmät koko hyvinvointialueelle
- Huomioitava sekä sosiaali- että terveydenhuolto
- Yhteinen asiakastietojärjestelmä
- Olemassa olevia työkaluja tunnistamiseen tai asiakas-segmentaation tekemiseen
 - Suuntima
 - Terapianavigaattori
 - Kyselyt (esim. Audit)
 - Puheeksioton menetelmät

Resurssipula

- Ei ole tarjota aikoja esim. päihdetyöntekijälle, psykologille, psykiatrille, päihdelääkärille...
 - Ei työntekijää
 - Työpanos esim. 1-2 päivää/ vk tai jopa vähemmän

- Etäyhteydet
 - Osaamista tätä kautta pienemmille paikkakunnille
 - Monialainen tiimi/ verkosto saataville
- Monialainen verkostotyö ja asiakaskoordinaatio
 - Asiakas saa avun tehokkaasti ilman palvelusta tai ammattilaisten vastaanotoista toiseen pomppimista
 - Häiriökysyntä vähenee

Konsultaatio

erikoissairaanhoido perustaso

- Vaihtelevia käytäntöjä
 - Helppo konsultoida, mikäli paikkakunnalla konsultoitava lääkäri
 - Ostopalveluna
 - Jalkautuvaa konsultaatiota

- Etäkonsultaatio käyttöön
 - Helpompi toteuttaa kunnan ulkopuolelta
 - Osa monialaista tiimityötä
- Konsultaatorinki, jossa tietyn alueen konsultaatiot määrätyle lääkäriille
- Erikseen palkatut konsultoivat lääkärit

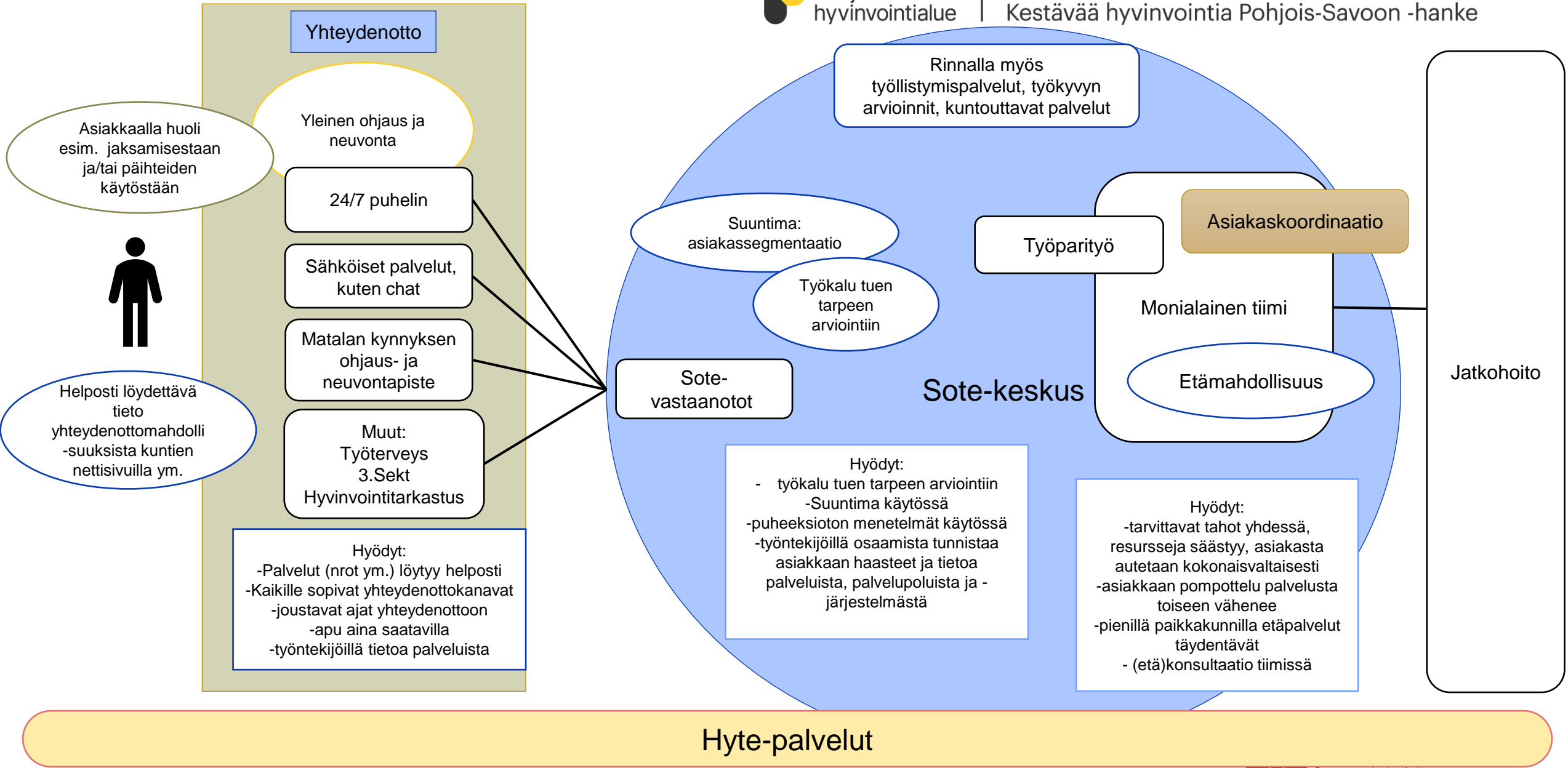
Muut tukipalvelut

Tarvitaan

- Matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja
- Vertaistukitoimintaa
- Työkyvyn selvittelyt
- Kuntouttavia palveluita: kuntouttava työtoiminta ja sosiaalinen kuntoutus

Vaihtoehtoinen palvelupolun alku hyvinvointialueen pienessä kunnassa

Jatkotyöskenntely RRP II -hankkeessa

Palvelujen löytämisen ja saatavuuden haasteet

- Matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelu
- Laajat ja hyvin tunnetut yhteydenottokanavat

Ei työkaluja tuen tarpeen tunnistamiseen ja arviointiin

- Yhteiset työkalut ja –menetelmät

Paljon palveluja käyttävät asiakkaat usein miepä-asiakkaita

- Asiakaskoordinaatiotyö
- Monialainen tiimityö/ verkostotyö
- Konsultaatioapu perustasolle

Kiitos!

Helinä Mustonen
Projektisuunnittelija
Kestävää hyvinvointia Pohjois-Savoon
RRP

puh. 0405158914

helina.mustonen@ps.hyvinvointialue.fi

